

13.11.2020

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Asia: HE 174/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi esityksestä ja nostaa esille seuraavaa.

Yleistä

Pidämme lakimuutoksia pääosin perusteltuina ja tarpeellisina. Edellytämme rahoitusjärjestelmän edelleen selkiyttämistä sekä ennakoitavuuden lisäämistä. Perusrahoituksen tason vakiinnuttaminen 70 prosenttiin on merkittävä parannus ja korjaus rahoituslainsäätöön. Harkinnanvaraisen lisärahoituksen muuttaminen myös niin, ettei sillä ole vähentävää vaikutusta perusrahoituksen määrään, selkeyttää kokonaisuutta. Näillä muutoksilla ei kuitenkaan poisteta ammatillisen koulutuksen rahoituksen suurinta ongelmaa, rahoituksen riittämättömyyttä.

OAJ edellyttää, että ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa nostetaan ja rahoituksen laskentaperusteiden selkiyttämistä jatketaan. Esitämme, että lukuisten kustannuskertoimien ja painokertoimien tarkoituksenmukaisuus arvioidaan ja niiden määrää vähennetään, jotta koulutuksen järjestäjän resurssien ennakoitavuus paranee eikä talouden hallintaan tarvita kohtuuttomasti voimavaroja. Koulutukseen varattuja resursseja on kohdennettava selkeämmin suoraan perustehtävään - opiskelijoiden oppimisen varmistamiseen. Rahoitusta on myös lisättävä ja korjattava edellisten hallituskausien mittavat leikkaukset täysimääräisesti.

Lakimuutoksiin liittyviä huomioita

Perustason ammattipätevyys

Perustason ammattipätevyyden suorittamismahdollisuus suoraan näyttökokeella on kannatettavaa silloin, kun henkilöllä on aiemmin hankittua osaamista ja henkilön osaaminen on opettajan kanssa todennettu sekä kirjattu opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelu-suunnitelmaan. OAJ toteaa, että esityksestä puuttuu rahoitus, jota tarvitaan kokeen järjestämiseen ja mahdollisesti tarvittavan täydennyskoulutuksen järjestämiseen. Pelkän suoritus- ja vaikuttavuusrahoitusosuuden kautta tulevalle rahoitusosuudella ei kokopäivän

13.11.2020

kestävää koetilaisuutta eikä täydentävää koulutusta, mikäli henkilö ei läpäise koetta, voi järjestää. Rahoitusta on lisättävä niin, että se kattaa myös kokeen suorittajan aiemmin hankitun osaamisen arvioinnin, HOKS:n laadinnan, kokeen järjestämiseen liittyvät valmistelut, koetilanteen, arvioinnin, palauteen ja tarvittavan täydennyskoulutuksen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa

OAJ pitää tarpeellisenä tallentamisvelvoitteesta, käyttötarkoituksesta sekä tietojen säilyttämisestä lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tehtyjä täsmennyksiä.

Oppisopimukseen sovellettavat säädökset

OAJ kannattaa esitystä oppisopimusopiskelijoille annettavasta työtodistuksesta.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain edellyttämät muutokset

Koska hallintolainkäyttölaki on kumottu, ovat esityksessä olevat teknisluontoiset muutokset tarpeellisia. OAJ korostaa arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta tehtyjen yhdenmukaistusten sekä muutoksenhausta kumottavien viittaussääntöjen takia informaatio-ohjaustarvetta sen osalta, että opiskelijat ovat tietoisia muutoksenhakuoikeudestaan ja koulutuksen järjestäjien muutoksenhakuohjeistukset ajantasaiset.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Perusrahoituksen tason vakiinnuttaminen ja sen osuuden nostaminen 70 prosenttiin vahvistaa ennakoitavuutta ja tukee toiminnan järjestämistä. OAJ kannattaa myös esityksen mukaista muutosta rahoituksen määräytymisen prosenttiosuuksiin sekä perusteluja, miksi muutos tehdään. Perusrahoituksen vakauttamista lisää myös esitys, ettei perusrahoituksen harkinnanvaraisilla korotuksilla jatkossa enää alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta eli niin sanottua opiskelijavuoden hintaa. Kyseinen muutos on erittäin tarpeellinen.

Vaikuttavuusrahoituksen rahoitukseen liittyvien opiskelija- ja työelämäpalautteen kehittämistä on tehtävä yhteistyössä. Palautejärjestelmän on oltava selkeä ja luotettava, koska sen perusteella määräytyy huomattava osuus rahoituksesta. Työelämäpalautteen keräämisen ajankohdan siirtäminen on kannatettavaa.

Laki valtakunnallisista opinto ja tutkintorekistereistä

OAJ kannattaa esityksen mukaista muutosta, mutta edellyttää, että koulutuksen järjestäjille tulevat kustannukset arvioidaan ja korvataan täysimääräisesti.

Painokertoimiin liittyvä valmistelu

Ammatillisen koulutuksen painokertoimien määrää pitää arvioida. Rahoituksen vakautta ja ennakoitavuutta on lisättävä. Uudet tehtävät on otettava rahoituksessa jo ennakoivasti huomioon ja tehtävistä aiheutuvat kustannukset katettava täysimääräisesti. Esimerkiksi oppivelvollisuuden laajenemisen ensimmäiset vuodet ovat kokonaan uuden toiminnan

13.11.2020

organisointia ja käynnistämistä. Koulutuksen järjestämisestä aiheutuu kertaluonteisia kuluja mm. hankinnoista, opetuksen ja ohjauksen suunnittelusta sekä tilajärjestelyistä, jotka ovat tehtävä uuden toiminnan käynnistämisen myötä. Harkinnanvarainen rahoitus ei kata koulutuksen järjestäjille kaikkia näistä toimista aiheutuvia kuluja ja vaikka se tässä aluksi on tarpeen ei ko. rahoitusmuoto sovellu pitkäjänteisen toiminnan rakentamiseen. OAJ esittää, että ensimmäisen vuoden osalta oppivelvollisuuden painokerroin olisi suurempi kuin esitetty 0,06.

Emme kannata myöskään sitä, että oppimateriaalien ja tarvikkeiden kustannusten painokerroin olisi määritelty keskimääräisten kustannusten mukaisesti. Tämä ei kohtele koulutusaloja yhdenvertaisesti, koska kustannuksissa on koulutusalojen kesken erittäin suuria eroja. Ilman riittäviä, laadukkaita oppimateriaaleja ja välineitä ammatillisen koulutuksen käytännöntyön ja -taitojen opetusta ei voida järjestää.

OAJ edellyttää, että laadukkaiden ja opetuksessa tarvittavien oppimateriaalien ja tarvikkeiden kustannuksia on seurattava ja ajanmukaisen opetuksen toimintamahdollisuudet on turvattava kaikkien koulutusalojen osalta riittävällä rahoituksella.

OAJ pitää tärkeänä ammatillisen koulutuksen moninaisuuden tukemista ja uusien oppimisympäristöjen ja -muotojen vahvistamista. Rahoituksella on tuettava eri ikäisten osaamisen kehittymistä sekä vastattava jatkuvan oppimisen tuomiin koulutushaasteisiin. Esimerkiksi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestäminen on kustannustehokasta. Opiskelijalle tarkoituksenmukaisimman tutkintotyyppin opiskelu on oltava tasavertaista eri tutkintotyyppien osalta eikä sitä pidä ohjata rahoituksella, vaan opiskelijan henkilökohtaisella osaamisen suunnitelmalla, HOKS:lla. Rahoituksella on tuettava eri tarpeisiin tulevan koulutuksen suorittamista. Koulutuksen järjestäjälle on annettava tutkinnon osien järjestämiseen kustannuksia vastaavat resurssit, silloin kun se on opiskelijan HOKS:n perusteltu.

Erityisen – ja vaativan erityisen tuen sekä valmentavien koulutusten kertoimien painoarvoa on kasvatettava. Nämä opinnot monipuolistavat ammatillisen koulutuksen opetustarjontaa ja ovat välttämättömiä osalle opiskelijoita. Opetuksen toteuttaminen näissä koulutuksissa vaatii myös jatkuvaa kehittämistä ja opiskelijoiden erityisyyden huomioon ottamista, mikä lisää resurssien tarvetta. Rahoituksen on oltava toiminnan vaativuutta ja todellisia kustannuksia vastaavaa. Lisäksi esitämme, että oppimisvalmiuksia tukevien opintojen painotus on oltava toteuttamista ja toimintaa vastaavaa. Nämä opinnot soveltuvat erilaisiin tilanteisiin ja edistävät opiskelijan joustavaa etenemistä. Tarve näille opinnoille on suuri ja se lisääntyy jatkossa, kun oppivelvollisuus laajenee.

13.11.2020

Työelämä- ja opiskelijapalautta koskevat säännökset

Palautejärjestelmän on kokonaisuutena oltava selkeä ja luotettava. Sen perusteella kehitetään ja jatkuvasti parannetaan toimintaa, lisäksi suuri osa rahoituksesta määräytyy palautteen perusteella. Kannatamme kyselyn kohderyhmiä ja pidämme tärkeänä, että kysymykset säädetään asetuksella. Kysymysten sisältöä ja määrää on arvioitava ja uudistamista tehtävä arvioinnin perusteella säännöllisesti. Työelämäpalautteen keräämisen aloitusajankohdan siirtäminen on kannatettavaa.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija